

Vår referens
Staben

**Plikt- och prövningsverkets remissvar gällande
Säkerhetspolisens hemställen om skärpta
underlag vid säkerhetsprövning (2021-18945-6)**

Sammanfattning

Plikt- och prövningsverket menar att:

- konsekvenserna för den pågående säkerhetskänsliga verksamheten i Sverige inte är tillräckligt utredda.
- det inte är möjligt att tillämpa samma reglering på verksamheter baserade på totalförsvarsplikt som gäller för verksamheter baserade på individers intresse för en anställning.

Inledning

Säkerhetspolisen avser genom sin hemställan om förändringar i säkerhetsskyddsförordningen (2021:995) samt Säkerhetspolisens egna föreskrifter att stärka säkerhetsskyddet i Sverige. Plikt- och prövningsverket ställer sig positiv till åtgärder som ökar trygghet och säkerhet i Sverige.

Genom att skärpa och tydliggöra regleringen vill Säkerhetspolisen försvåra för främmande makt att komma över säkerhetskänslig information. Främmande makt (från antagonistiska makter som Kina, Ryssland, Iran m fl) försöker genom olika typer av underrättelseverksamhet komma över skyddsvärd information gällande Sverige på en rad olika samhällsområden. Den verksamhet de bedriver ”riskerar att försvaga våra [Sveriges] grundläggande fri- och rättigheter, vårt ekonomiska välbefinnande och oberoende samt vår territoriella suveränitet”. En skärpning av regleringen enligt föreliggande förslag skulle enligt Säkerhetspolisen stärka landets säkerhetsskydd och därmed göra Sverige mer motståndskraftigt.

Säkerhetspolisens hemställan innebär ett förslag om tillägg i säkerhetsskyddsförordningen (2021:955). Därtill aviseras förändringar i Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd (PMFS 2022:1).

Då Plikt- och prövningsverkets verksamhet regleras av Försvarsmaktens föreskrifter om säkerhetsskydd (FFS 2019:2) berörs myndigheten inte av förändringar i denna del av hemställan. Förslag som rör justeringar av föreskrifterna lämnas därför utan kommentar.

Plikt- och prövningsverkets synpunkter

Plikt- och prövningsverket saknar i Säkerhetspolisens hemställan en konsekvensanalys av hur de föreslagna förändringarna kommer att påverka den säkerhetskänsliga verksamhet som bedrivs i Sverige.

Konsekvenserna för verksamheter som baseras på totalförsvarsplikt är annorlunda jämfört med verksamheter som bygger på att den enskilde aktivt söker en anställning eller en tjänst. Att ta anställning i en myndighet eller i ett företag är i grunden den enskildes val som baseras på eget intresse och egen vilja. Vid en sådan situation är det inte orimligt att ställa tydliga krav på individen att presentera underlag för att komma i fråga för en anställning.

I en verksamhet som baseras på totalförsvarsplikt riskerar däremot det skärpta kravet på underlag att bli en väg för individen att slippa fullgöra sin plikt. Plikt- och prövningsverket bedömer att det kan komma att bli svårare, ta längre tid att nå politiska mål om en utökad krigsorganisation när ett allt större antal totalförsvarspliktiga riskerar att falla ur systemet på grund av att underlag inte presenteras.

I utredningen *Säkerhetsprövning av totalförsvarspliktiga* (SOU 2021:82) noterar utredaren att för

”att möta Försvarsmaktens växande behov av personal planeras för en utökning av antalet värnpliktiga de kommande åren. Plikt- och prövningsverket ska år 2025 skriva in cirka 8 000 till grundutbildning med värnplikt. Det finns enligt utredningens mening anledning att anta att fler som inte är intresserade av värnplikt i Försvarsmakten kommer behöva skrivas in de kommande åren för att täcka myndighetens behov. Dessa kan inte förväntas vara villiga att – givet fullgod information om samtyckeskravet i säkerhetsskyddslagstiftningen – underkasta sig en säkerhetsprövning som kommer pågå under många år. Det går inte att garantera att de bäst lämpade för tjänstgöring skrivs in om de kan undkomma plikten genom att vägra lämna samtycke till registerkontroll.” (SOU 2021:82, sid 121)

Utredaren ser ett särskilt problem med att om samtycke krävs för att säkerhetsprövning ska kunna genomföras finns ”*en särskild risk för att kravet på samtycke i säkerhetsskyddslagen urholkar totalförsvarsplikten*”. (SOU 2021:82, sid 124)

Säkerhetspolisens hemställan om att lägga ansvaret på den som säkerhetsprövningen avser, i Plikt- och prövningsverkets verksamhet, *den totalförsvarspliktige*, riskerar att få just dessa konsekvenser. Individer som är lämpade men som saknar intresse och vilja ges genom Säkerhetspolisens hemställan en möjlighet att genom att underlåta att presentera tillräckliga underlag undkomma totalförsvarsplikten.

Konsekvenserna gällande de totalförsvarspliktiga som ska genomgå repetitionsutbildning är likartade.

I utredningen *Säkerhetsprövning av totalförsvarspliktiga* noterar utredaren att om en person av olika skäl inte kan säkerhetsprövas ”*innebär det att alla de resurser Försvarsmakten investerat i att utbilda den värnpliktige går förlorade. Särskilt kostsamt blir det om en [värnpliktig] som avslutat värnplikten och därefter krigsplacerats*” inte längre kan tas i anspråk. (SOU 2021:82, sid 139)

Av SOU 2021:82 framgår också att

”Försvarsmakten avser att genomföra säkerhetsprövningen av [...] krigsplacerade i samband med repetitionsutbildning. Utredningen bedömer att denna grupp krigsplacerade i högre utsträckning än dem som mönstras för inskrivning till värnplikt riskerar att vägra lämna samtycke för registerkontroll. Eftersom ersättningen som ges under repetitionsutbildning är lägre än egen förvärvsinkomst (ersättningen per dag är 90 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten delat med 365) finns det för vissa också ett ekonomiskt incitament till att undkomma repetitionsutbildning. Om dessa krigsplacerade vägrar att lämna samtycke till registerkontroll riskerar det att medföra stora kostnader för Försvarsmakten som i så fall snabbt behöver utbilda

och krigsplacera nya totalförsvarspiktiga för att täcka behoven i krigsorganisationen.” (SOU 2021:82, sid 139-140)

Gällande frågan om samtycke till registerkontroll var utredarens förslag att ta bort kravet på samtycke för att kunna genomföra säkerhetsprövning just för att inte ge individer en möjlighet att undkomma totalförsvarspikten genom administrativa åtgärder, något som Säkerhetspolisens förslag åter öppnar för.

Plikt- och prövningsverket menar därför att det inte är rimligt att tillämpa utökade krav på underlag för säkerhetsprövning för alla som är placerade i Försvarsmaktens krigsorganisation eller som ska skrivas in till grundutbildning med värnplikt. I dagsläget anser Försvarsmakten att alla dessa deltar i en säkerhetsklassad verksamhet och ska därför säkerhetsprövas.

Förslag på förändringar i Säkerhetspolisens hemställan

Plikt- och prövningsverket menar att, med anledning av ovan anförda argument, första meningen i Säkerhetspolisens förslag till förändring av förordningstexten under 5 kap 2 § bör lyda:

Med grundutredningen *avseende anställning* enligt 3 kap. 3 § säkerhetsskyddslagen (2018:585) avses en utredning om personliga förhållanden av betydelse för säkerhetsprövningen.

Beredning och beslut

I den slutgiltiga handläggningen av detta ärende har deltagit chefsjuristen Johan Rådman, stabschefen Mikael Sundell, säkerhetschef Mikael Karlsson och stabshandläggaren Björn Åkerberg. Generaldirektören Christina Malm har beslutat efter föredragning av avdelningschef Bengt Forssten.

Christina Malm

Bengt Forssten